Ziua Educației

într-o lume fără educație?

Teodor I. Riginiotis

Sărbătoarea celor Trei Ierarhi (30 ianuarie): o sărbătoare a Educației într-o lume fără educație – o sărbătoare a iubirii într-o lume cucerită și ruinată, care caută iubirea.

Putem spune că pilonii culturii grecești sunt trei: Grecia antică, Părinții Bisericii greci și scriitorii și gânditorii greci mai tineri și contemporani.

Din aceste trei spații spirituale, omul poate extrage resurse pentru o viață liberă și de calitate – și este urgent să facă acest lucru, deoarece, pe măsură ce anii trec, cei puternici din lume ne privează de libertate și ne degradează calitatea vieții.

Învățăm ceva despre Grecia antică la școală. De asemenea, învățăm ceva despre creatorii intelectuali greci mai tineri și contemporani.

Desigur, școala este ca un castel asediat. Primește focuri de armă de pretutindeni, drept pentru care elevii noștri nu-i văd valoarea și nu se întind să primească darurile educației pe care, în ciuda adversităților, aceasta li le oferă. Totuși, acel spațiu, despre care nu învățăm aproape nimic, sunt Părinții Bisericii (adică sfinții învățători ai creștinismului), ale căror puține referințe le-am limitat la cursul de Științe Religioase, în timp ce ei își au locul și în cursurile de filologie și sociologie. Îi tratăm doar ca pe gânditori religioși, în timp ce ei erau suflete incendiare, savanți ai celor mai profunde motivații ale comportamentului uman, cercetători ai fenomenelor sociale și maeștri ai revoluțiilor pașnice.

Dacă am ști doar despre ei și, cu atât mai mult, dacă am ține cont de textele și exemplul lor, viața și societatea noastră ar fi complet diferite. Omul însuși, ca entitate, ar fi complet diferite, pentru că ei doreau ca el să fie rege, cu coroană de lumină, în împărăția cerurilor, și nu un cerșetor la

mila unui Dumnezeu asupritor, nici un instrument în mâinile celor puternici ai bogăției și puterii.

Părinții Bisericii înșiși s-au opus autorității timpului lor neînarmați, până la moarte.

Unii dintre ei au fost filozofi, precum Sfântul Maxim Mărturisitorul și Sfântul Ioan de Sfânta Clar. Unii au fost educatori și organizatori ai unor acțiuni umanitare de amploare, precum Cei Trei Ierarhi. Unii au fost poeți și muzicieni, care ne-au lăsat moștenire capodopere de o valoare artistică și o profunzime filozofică inegalabile, precum Sfântul Ioan Damaschin, Sfântul Roman Melodul, Sfântul Cosma Melodul, Sfântul Casian Imnograful și mulți alții, ale căror opere sunt cântate și astăzi în biserică, exact așa cum au fost scrise.

În cele din urmă, alții au fost pustnici, care au rupt orice stereotip, au trăit o viață de abnegație și iubire și i-au învățat pe oameni înțelepciunea și cunoașterea de sine pe care le-au dobândit prin lupta lor.

Printre aceștia nu se numără doar greci, ci și egipteni (precum Antonie cel Mare, Sfântul Macarie Egipteanul, Sfânta Maria Egipteanca), sudanezi, etiopieni, sirieni (precum Sfântul Isaac Sirul și Sfântul Efrem Sirul, care sunt prăznuiți pe 28 ianuarie), perși, dar și italieni, francezi, britanici, spanioli, din cele mai vechi timpuri, când toată Europa avea un creștinism unificat. Sfânta Genovefa de Paris, Sfântul Martin de Tours, Sfântul Grigore cel Mare de la Roma, Sfântul Patrick al Irlandei, Sfântul David de Wales și nenumărați alții (cărora li s-au adăugat ruși și din toate țările balcanice), compun un mozaic paneuropean, o Europă cu adevărat Unită, care nu este centrată pe interesele economice ale câtorva, ci pe iubire și bunătate, care – conform Evangheliei – începe acum și durează în veșnicie.

Și au trebuit să lupte împotriva împăraților nemiloși, a invadatorilor barbari, a bandelor de fanatici, a impostorilor care înșelau masele cu învățături spirituale presupus avansate, exact ca în zilele noastre.

Epoca noastră este tulburător de asemănătoare cu epoca Părinților Bisericii din vechime, motiv pentru care este urgent să vedem ce au spus și ce au făcut în fiecare situație dificilă.

Există nenumărate episoade din viața sfinților pe care aș vrea să vi le povestesc. Episoade despre sfinți care și-au sacrificat viața pentru a-i salva pe alții – îmi amintesc ce menționează istoricul Eusebiu despre epidemia din 251 d.Hr., unde păgânii își aruncau rudele bolnave de frică, iar creștinii îi adunau de pe străzi, îi tratau și nu le păsa dacă se infectau și ei – sau care își împărțeau toate averile săracilor, precum Sfântul Gheorghe, Vasile cel Mare, sora sa, Sfânta Macrina Filosoful, Sfântul Filaret cel Milostiv, Antonie cel Mare, Sfânta Melania a Romei, Sfânta Filoteea a Atenei, Sfânta Elisabeta a Rusiei (ultimele două au fost chiar martirizate de oameni care nu au înțeles măreția iubirii lor), etc.

Pentru sfinții doctori, care au vindecat oameni fără bani (de aceea au fost numiți Fără Argint - printre ei se numără patru sfinte doctorițe, Sfintele Ermione, Zinaida, Filonilla și Sofia Doctorul, precum și actuala bătrână Gabrielia, care a călătorit prin lume pentru a oferi îngrijiri medicale celor mai chinuiți oameni), sfinți care au rezistat puterii timpului lor, precum toți martirii, inclusiv fetițe, care s-au ciocnit cu împărați nemiloși, precum Sfântul Ambrozie al Milanului, Sfântul Gherman al Constantinopolului, Sfântul Martin al Romei, Sfântul Teodor Studitul, Sfântul Filip al Moscovei (dușmanul țarului Ivan cel Groaznic, care l-a ucis), care s-au ciocnit chiar și cu establishmentul ecleziastic al timpului lor, precum Sfântul Ioan Gură de Aur (uriașul carității), Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Maxim Grecul din Rusia, Sfântul Nil din Sora și mulți alții…

Totuși, voi menționa doar câteva cazuri care mă afectează în mod deosebit.

• Sfântul Nichifor, în timpul persecuției, s-a predat legiunilor romane, a mărturisit că este creștin și a fost ucis, de dragul prietenului său, preotul Sapricie, care se lepădase de Hristos. Pentru ca negatorul să fie mântuit în veșnicie, sfântul s-a jertfit. A făcut aceasta, chiar dacă Sapricie încetase să-l mai considere prietenul său și îl ura, iar toate eforturile Sfântului Nichifor de a fi iertat fuseseră zadarnice.

• Sfinții prinți ruși Boris și Gleb, în anul 1015, știau că fratele lor malefic Sviatopolk plănuia să-i ucidă, dar au acceptat moartea fără proteste, la o lună distanță unul de celălalt. Au considerat incompatibil cu botezul lor creștin să-și lase soldații să moară sau să ucidă alții de dragul lor.

• Sfântul Macarie Egipteanul, care mai târziu a devenit unul dintre cei mai importanți oameni spirituali, cel puțin din istoria noastră, pe când era încă un tânăr ascet și călugăr lângă un oraș, a fost calomniat de o fată care rămăsese însărcinată cu o iubită secretă, că acel copil era al lui. A acceptat acest lucru, a îndurat tot felul de insulte din partea populației acelui loc și a început să muncească de două ori mai mult pentru a o întreține pe femeie și pe copilul ei. Și, când a aflat mai târziu că calomnia fusese dezvăluită, a fugit în secret pentru a nu-i pune pe oameni în dificila situație de a-i cere iertare.

• Sfântul Paulin, episcop al Campaniei, în secolul al V-lea d.Hr., după ce a cheltuit fiecare bănuț din banii Bisericii și ai săi, răscumpărând captivi de la invadatorii vandali, s-a dat și el pe sine ca rob, pentru ca singurul fiu al unei văduve să poată fi eliberat.

• Sfântul Leon cel Mare, papă al Romei în secolul al V-lea d.Hr. (fără nicio legătură cu papii atotputernici din Evul Mediu occidental european), a coborât neînarmat alături de preoții orașului și a întâlnit armata lui Attila, care se pregătea de asediu. Nu se știe ce i-a spus. Cu toate acestea, după conversația lor, Attila a încetat asediul și a plecat.

• Această ispravă a fost repetată două secole mai târziu de Papa Sfântul Nicolae al II-lea, dejucând asediul Romei de către regele longobard Liutptand.

• Dar să știm că astfel de oameni există în Biserica Ortodoxă de astăzi. Părintele Temistocle în Sierra Leone, Starețul Nectaria în Calcutta, Părintele Jonas în Taiwan, Părintele Ioannis Kibuka în Uganda și nenumărați alții, în Grecia și în străinătate (da, chiar și în Grecia), luptă împotriva puterilor lumii pentru a pune în practică dragostea lui Hristos.

„Lupta pentru Dumnezeu-omul este o luptă pentru om”, a scris sfântul sârb contemporan Justin Popovic, profesorul exilat de la Universitatea din Belgrad.

Denumirea „Trei Ierarhi” a devenit comună pentru a se referi la trei episcopi importanți din secolul al IV-lea d.Hr., care au trăit în Imperiul Roman, chiar în perioada în care creștinismul începea să se răspândească. Aceștia sunt Vasile cel Mare, Grigore Teologul și Ioan Gură de Aur.

Vasile și Grigore au fost prieteni fraterni și colegi de studiu la Școala de Filosofie din Atena. Hrisostom a trăit o generație după cei doi anteriori, adică era încă tânăr când au murit și se pare că nu i-a cunoscut. Toți acești trei ierarhi erau foarte educați, iar contribuția lor la litere și societate a fost mare și multilaterală, motiv pentru care au fost considerați trei dintre cei mai importanți Părinți ai Bisericii din toate timpurile. Deoarece au scris mult despre educație, ziua lor de sărbătoare a fost stabilită în statul grec modern ca o zi de sărbătoare pentru școli.

Anul acesta am ales să spunem câte ceva despre ei și chiar puțin despre alți câțiva necunoscuți, dar importanți – importanți, dar necunoscuți – revoluționari pașnici și învingători strălucițI. Anul viitor, haideți să fim cuminți și să spunem mai multe despre Cei Trei Ierarhi.

Voi adăuga doar că Sfântul Ioan Gură de Aur este autorul dumnezeiești liturghii, care se celebrează în Bisericile Ortodoxe în fiecare duminică a anului, cu excepția cazurilor în care se celebrează liturghia lui Vasile cel Mare. Cei doi sfinți au făcut ca prin ea să curgă două râuri: repetarea simbolică a vieții lui Hristos (de la naștere până la răstignire și – după creștini – învierea și înălțarea Sa la cer) și simbolismul celei de-a doua veniri, învierea morților (adică victoria asupra morții) și împărăția cerurilor, care ne este destinată nouă tuturor.

Și această slujbă (scrie Hrisostom) nu este îndeplinită doar de preot, ci de întregul popor, bărbați și femei, fără discriminare sau prejudecăți, pentru că toți suntem regi și preoți, moștenitori și împreună-regi în împărăția lui Dumnezeu, așa cum subliniază Noul Testament în multe locuri.

Așadar, în ziua sărbătorii lor și în fiecare duminică, să fim cu toții în Biserică, pentru a celebra această străveche liturghie divină, repetarea Cinei Cea de Taină și o pregustare a Împărăției Cerurilor. Vor fi acolo Cei Trei Ierarhi. Vor fi acolo Hristos și Fecioara Maria, îngerii și sfinții. Vor fi, de asemenea, mii de oameni obișnuiți, creștini ortodocși, care nu sunt mișcați de Facebook și Survivor, pentru că au așteptări mai mari în viața lor și în viața copiilor lor: așteptarea iubirii și a veșniciei.

Sunt niște bunici, niște gospodine, oameni probabil cu educație medie (printre care unii foarte educați), care „încă rezistă și vor rezista mereu cuceritorului”. Pentru mine, aceștia sunt eroii mei. Mă voi duce să-i văd, să le strâng mâna, să le urez „la mulți ani” și să-i pun să-mi ureze și mie

„la mulți ani”. Pentru că „când își dau mâna, soarele e sigur pentru lume”, cum spune poetul.

Așadar, locul nostru este acolo, lângă acești eroi simpli, dintre care unii pot fi membri ai familiei noastre (știați că aveți eroi în familia voastră?). Acea corabie, a serviciului, navighează spre cer – și există locuri pentru voi toți, pentru noi toți.

P.S. Mamele celor Trei Ierarhi, Sfintele Emmelia, Nona și Anthousa, sunt cinstite de Biserica Ortodoxă în prima duminică din februarie.